

Om å stoppe tapet av biologisk mangfold i Europa

Behovet for overvåkings- og indikatorbasert informasjon er presserende

Verdenstoppmøtet om bærekraftig utvikling i Johannesburg i 2002 slo fast at det biologiske mangfoldet er kritisk for å sikre en bærekraftig utvikling og bekjempe fattigdom. Det biologiske mangfoldet er også avgjørende for miljøet vårt, for at menneskene skal kunne tjene til livets opphold og for å sikre velferd og kulturell integritet. Toppmøtet understreket at rundt 40 % av vår globale økonomi er basert på biologiske produkter og prosesser. Det biologiske mangfoldet er imidlertid truet, og tegn tyder på at det har skjedd store forandringer i og en dramatisk reduksjon av mangfoldet som følge av menneskelige aktiviteter.

Konvensjonen om biologisk mangfold ble underskrevet på den første FN-konferansen om miljø og utvikling (UNCED) i Rio de Janeiro i 1992. Den gir en internasjonal ramme for vern av det biologiske mangfoldet og legger til rette for en bærekraftig utnyttelse av dets bestanddeler og rettferdig fordeling av godene som bruken av genetiske ressurser medfører.

Innenfor rammen av denne konvensjonen avtalte deltakerlandene på toppmøtet i Johannesburg å treffe tiltak for å sikre en vesentlig reduksjon i tapet av biologisk mangfold, i forhold til dagens nivå, innen 2010.

Det europeiske fellesskap og den mer vidtrekkende 'Miljø for Europa'-prosessen har vedtatt et mer ambisiøst mål — full stans i tapet av biologisk mangfold innen 2010. I henhold til EUs sjette handlingsprogram for miljø er f.eks. målet å 'beskytte og om nødvendig gjenopprette økosystemenes struktur og virkemåte og stoppe tapet av biologisk mangfold både i Den europeiske union og globalt innen 2010'.

For å oppnå disse målene kreves overvåking, informasjon, vurderinger og forståelse av årsaksforholdet mellom menneskelige aktiviteter, belastningene de skaper og

konsekvensene av dem på miljøet generelt og på det biologiske mangfoldet spesielt. Videre kreves kunnskap om ulike tiltak for å redusere og forebygge tap av biologisk mangfold, og virkningene av og effektiviteten ved felles tiltak som gjelder biologisk mangfold.

Det er mange innbyrdes forbundne forhold som har innvirkning på det biologiske mangfold. Vurderingene må være integrerende og eksperter fra et bredt spekter av fagfelt og borgere som bryr seg, bør trekkes inn. Informasjonen om tilstand og trender for det biologiske mangfoldet i Europa er dessuten både begrenset og usammenhengende. Det er lite sannsynlig at denne situasjonen vil forandre seg særlig raskt ettersom overvåking av biologisk mangfold er ganske tidkrevende, kostbart og vanskelig å prioritere og derfor vies relativt lite oppmerksomhet i form av bevilgninger. Det haster med tiltak.

Det europeiske programmet for overvåking av biologisk mangfold

2010 nærmer seg, og det er nå satt i gang arbeid for å få fram informasjonen som er nødvendig for å bidra til å stoppe tapet av biologisk mangfold gjennom et mer omfattende europeisk samarbeidsprogram for overvåking av dette mangfoldet. Denne typen

informasjon og overvåking vil bygge på en konsistent ramme som sikrer at den er relevant for beslutningstakere og ledere lokalt, regionalt, nasjonalt, på EU-plan og på et all-europeisk plan.

Arbeidet med å få på plass et slikt sammenhengende europeisk samarbeidsprogram for overvåking av biologisk mangfold som gir informasjon som er relevant i forhold til 2010-målet og vurdering av framdriften i forhold til dette, bør styres av følgende fire retningslinjer:

1. Koordinere eksisterende internasjonale overvåkingsnett

Det europeiske rammeverket for overvåking av og indikatorer på biologisk mangfold (EBMI-F), som ble godkjent av ministerkonferansen i forbindelse med 'Miljø for Europa'-prosessen og som koordineres av Det europeiske miljøbyrå og Det europeiske senter for naturvern (ECNC), er en nyttig plattform for utvikling av et europeisk samarbeidsprogram for overvåking av biologisk mangfold. Programmet vil bygge på veletablerte, langsiktige nettverk og på å koordinere nettverkenes datastrømmer og metoder og forventes å øke utbyttet av dagens isolerte nasjonale og regionale overvåkingstiltak.

2. Fremme overvåking av biologisk mangfold over hele Europa

Bare en begrenset mengde informasjon er i dag tilgjengelig på europeisk plan, for eksempel fra medlemsstater som del av deres rapporteringsforpliktelser i henhold til fugle- og habitatdirektivene eller i forbindelse med de nasjonale rapportene i henhold til Konvensjonen

om biologisk mangfold. Det er nå behov for et bredere sett med data og informasjon som knytter tilstand og trender for biologisk mangfold til de ulike aktuelle belastningene og menneskelige aktivitetene, og som viser framdriften mot målet for 2010. Dette vurderes nå gjennom krav til overvåking og indikatorer knyttet til konvensjonen, Natura 2000-områder og EU-strategien for biologisk mangfold.

3. Koordinere nasjonale informasjonsnett

Det europeiske miljøbyrå samarbeider med medlemslandene, andre deltakerland og interesserte internasjonale organisasjoner for å produsere en datastrøm av kvalitetssikret informasjon om natur, biologisk mangfold og tilknyttede aktiviteter og belastninger som kan brukes på europeisk plan for å støtte tiltak og kartlegge framdriften i forhold til målet for 2010 og videre. Dette skjer gjennom Det europeiske nettet for miljøinformasjon og miljøobservasjon (Eionet) og Den internasjonale arbeidsgruppen for indikatorer og overvåking av biologisk mangfold (IWG-BioMIN)

4. Sikre at informasjonen som er tilgjengelig på europeisk plan, er politisk relevant og nyttig for alle som er engasjert i å stoppe tapet av biologisk mangfold

Informasjonen som er samlet inn og gjort tilgjengelig på europeisk plan, må vise beslutningstakere hvor det gjøres framskritt og hvor det kreves ytterligere tiltak. Den må også bidra til å bevisstgjøre allmennheten og politikerne samt hjelpe ansvarlige organer og andre interesserte til å nå målet om å stoppe tapet av biologisk mangfold innen 2010.

Avsluttende kommentarer

Visjonære målsettinger som målet om biologisk mangfold for Europa i 2010 fungerer som en viktig spore til å fremme og rette søkelyset mot miljøtiltak. Rammeverket for informasjon som er skissert i denne briefing, viser hvordan en sammenhengende, analytisk 'ovenfra-og-ned'-tilnærming kan gi den integrerte overvåkingen, dataene og informasjonen som er nødvendig for å forvalte Europas biologiske mangfold på det lokale, nasjonale, regionale og globale plan. Derved vil det bidra til gjennomføringen av målet for 2010 og kartlegge framdriften i dette arbeidet fram til 2010 og videre.

